

Michelangelo
Požár
smyslů

VÝBOR Z POEZIE
A DOPISŮ

VYŠEHRAĐ

- < Ideální hlava
(Zatracený)
- << Studie mužských
a ženských aktů
s drapériemi

Editor & Epilogue © Vladimír Janovic, 1977

ISBN 978-80-7429-402-0

Kdo mě to násilím rve k tobě blíž –
ó běda, běda, běda!

Jat, spoután jsem, a prost a svoboden?

Když bez pout řetězy mě ovíjíš,
bez řetězů mi jařmíš dech a sten,
kdo ochrání mě od tvé tváře jen?

Čím to, že sám už sobě nejsem svůj?

Ó Bože, Bože, Bože můj!

Kdo mě tak vyrval ze mne,

kdo vnik tak dospod ve mne,

že víc je mnou, než ve mně dech je můj?

Ó Bože, Bože, Bože můj!

Jak do srdce se boří

a netkne se mne ani!

Co se to, Lásko, noří

okem a srdce raní?

A jako záplavě když těsná brána brání,

vzdýmá se, vzpíná...?

Come può esser, ch'io non sia più mio?

O Dio, o Dio, o Dio!

Chi m'ha tolto a me stesso,

ch'a me fusse più presso

o più di me potessi, che poss'io?

O Dio, o Dio, o Dio!

Come mi passa el core

chi non par che mi tocchi?

Che cosa è questo, Amore,

c'al core entra per gli occhi,

per poco spazio dentro par che cresca

e s'avvien che trabocchi?

Jak rád je věnec, jenž tak hebce vleh,
svit z květů, na to zlato zkadeřené,
a spěje s květem květ a druha žene,
kdo první z nich by hlavě pocel vdech.

Spokojen po celičkový den je šat,
jenž svírá prs a volně pak se šíří,
a pořád tamto z filigránu pýří
chce tváří, šije se jí dotýkat.

Však blaha ještě víc té stuze dáno,
jež třásní zlacenou jen jedno cítí,
jak jímá hruď a dotykem ji váže.

A hladký pás, jímž tělo přepásáno,
jak děl by: zde chci věčně poutem býti!
Co teprv učinily by mé paže?

Z té trýzně krk mi zduřel, vole vláčí,
to kocourům tak roste v Lombardii
či jinde kdes, kde škůdnou vodu pijí,
a pupek vzdýmá se a k bradě tlačí.

K nebesům vousy ježím, téměř stáčí
v týl se mi, prsa mám jak od Harpyjí,
a štětec, jak se z něho barvy lijí,
přejnou mě strakatinou shůry smáčí.

Kyčle mi vhřezly v břich a dech mu ouží
a na zadek mě rovnováha zmáhá,
a jak bych bez očí byl, vrávorám.

Kůže má povislá se vpředu dlouží
a vzadu zase nadost nedosahá,
jak syrský luk se křívím, napínám.

A tak, co v hlavě mám,
vyjde co tvar jen potvorný a zlý.
Kdo z hlavně křivé rovně vystřelí?

Ten výtvor mrtvý, mdlý
ty, Jene, obhaj, čest mou a mé chtění.
Nejsem zde na místě. A ve mně malíř není.

Io già fatto ugozo soneto. Stato
Chome fa laena agatti i lombardia
ouer da lero paese ch'essi chesisia
cha forza luete apicha sotto lmeto

La barba al cielo ellamemoria sento
sullo serignio el pedto fo darpra
el pannel soprabuso tuetania
melza gocciando u ricco panimeto

E lobi entrati miso nella peccia
e fo delent p chotrappeso groppa
e passì seza ghiòchi muouo tuano

Di nazi misalluga la choraccia
ep pregarsi adietro sragroppa
e eddomi Comarchio soriano

po fallace e serano
surgie el iudicio ch'lamete portu
ch' mal si tra p Cerboetana tortu
lania puctura merta

di fe di orma giouanni el mio onere
no sedo flog bo ne io puctore

Oznamuji, že jsme minulou sobotu zdrávi sem dorazili a ihned došli ke kardinálu di San Giorgio, a tomu jsem odevzdal váš list. Zdál se mi nakloněn a hned na místě chtěl, abych se šel podívat na rozličné sochy, čímž jsem strávil celý den ... V neděli pak přišel kardinál do nového domu a dal si mě zavolat: přišel jsem a on se mne vyptával, co si myslím o těch věcech, jež jsem tam viděl. Řekl jsem mu o tom své mínění; a opravdu se mi zdá, že tam jsou mnohé pěkné věci. Kardinál chtěl pak vědět, troufám-li si udělat něco pěkného. Odpověděl jsem, že bych nerad hodně sliboval, ale že uvidí, co dovedu. Koupili jsme kus mramoru na postavu v životní velikosti a v pondělí se dám do práce.

/Lorenzovi di Pierfrancesco de' Medici, 2. července 1496/

STESK PO DOMOVĚ

Nedivte se, že jsem vám někdy psal tak nakvašeně, vždyť já mívám občas veliké trápení z příčin všelikých, jakož mívají, kdo jsou mimo domov.

/Otcí, 19. srpna 1497/

JEDNA POSTEL A ČTYŘI LIDÉ NA NÍ

O věcech vašich a zejména o Giovansimonovi vím teď vše. Jsem rád, že je v obchodě tvém a chce dělat dobrotu, neboť mu hodlám pomáhati jako vám ostatním; přispěje-li mi Bůh, jakož dosud vždy přispěl, doufám, že i v té příčině udělám, co je má povinnost, a vrátím se k vám a zajisté učiním vše, co jsem vám slíbil... Kdyby Giovansimone chtěl přijet sem za mnou, zatím mu k tomu neradím, neboť mám zde jizbu chatrnou a koupil jsem jedinou postel, na té spí čtyři lidé, a neměl bych možnost, abych ho pohostil, jak se sluší. Ale chce-li přec jen přijet, ať počká, až bude odlita socha, na které dělám, a já pak pošlu pryč své pomocníky Lapa a Lodovika a pošlu pryč své koně, aby na něm přijel a nemusil sem jako nějaký dobytek.

/Otcí z Boloně, 1506/

OBSAH

BÁSNĚ

Kdo mě to násilím rve k tobě blíž	9
Čím to?	10
Jak rád je věnec	12
Při malování Sixtiny	15
Kriste, nechod' do Říma!	17
Jak jen se odvážím	18
Oč menší bolestí	19
Paním a pannám dar	20
V tobě se zrcadlím	21
Prchněte, milující	22
Pověz mi, Lásko	23
Můj rozum truchlí	24
Zde místo je	25
A ruka malátní	26
Žiju smrtí svou	27
Víc jsem-li živ	28
Ty víš, že vím, že víš	29
Běda mi, běda!	30
Ó blažený pak dni	32
Já pláču, planu	33
Já málo z tebe znám	34
Lahvička s voňavkou	37
Je ve mně smrt	38
Podobu nemohu si představit	39
K ostatním laskav	40

Pane, já bloudím	41
Proti Pistojským	42
Teď obra zřím	43
Příroda moudrá byla	46
Jak v horkém žáru suchá polena	47
Já nevím, je to vytoužená záře	48
Chvála noci	49
Nic pozemského nezřelo mé oko	50
Jak mícha v pouzdře kostěném	51
Buď mistrem nad mistry	54
Jak pod balvanem	55
Chvála sochařství	56
Jaký to pilník žravý	59
Blažený duchu	60
Já myslil jsem	61
A kdyby dík se našel	62
Když zpohodlněným si návykem	63
Nad nebem, přírodou	64
To aby smrt jen lehčí měla dílo	65
Je to snad div	66
Od pláče sladkého až k mukám smíchu	67
Kde oči tvé	68
Už nezdržím se, nechci	69
Jen tobě trápení mé	70
Kde jakou věc zřím	71
Věru že čas by byl	72
Když oheň všechno tráví	75
Čím víc se vzmáhá	76
Ta láska má	77
Jediný duchu, mnou jen rozpoznáný	78
Slibuje tolik slasti	79
Pravda-li, že se duše	80
Ne smrt jen	81

Z velkého zřídla, z hvězdy nejjasnější	82
Zpod řas	83
Ač pobádá mě čas	84
Doveden věkem	85
Blažení, kteří v nebi požíváte	86
Čím víc můj život	87
Duše, jež prolévá a lije	88
Když požár smyslů	89
Nadarmo doufá	90
Nebylo ani třeba	91
Jen v živém kameni	92
Už pozdě, Lásko	97
Dante	98
Po mnoho let	99
Pokorně šij	100
Ne, nemá krásnější a tvrdší schrány	101
Že strmé naději mé nestačila	102
Šíp prvních dní	103
Já chtění šlechetné	104
Svou náplň ze stříbra	105
Tak nade mne do šíra	106
Ach, pověz, Lásko	107
Na krásu vzpomínáš-li	108
Už si umínila	109
Kdybych byl dbal	110
Lásko, smrt vyháníš	111
Nejinak proti chtění svému	112
Nestihnu duchem, uměním	113
Jen ohněm	114
Ač dovnitř k pravdě	115
Jak může, Paní, být	116
Když zraky přivrátíš	117
Z koudele tělo, srdce jako troud	118

Duše-li zpět se vrátí	119
Jak zhnusen unikám si	120
I velká milost, nejen velký žal	125
V tichu i rozvichření zlém	126
Těžko je v srdci mít	127
Já z očí svých mám bránu	128
Ty cety, třeťy	129
Hned led jsem	130
Lásko, když bohem zná	131
Obrát mě nazpátek	132
Když sličnost jakou	133
Kdyby mi nebyla ta její tvář	134
Když skálu láme žár	135
Giorgiovi Vasarimu za jeho „Životy“ (1550)	136
To v ženu jatý muž	137
Kdokoli narozen	138
Já chtěl bych, Pane, chtít	139
Moc krásné tváře	140
A že jsem stár	141
Hloubám a vím ...	142
Když někdy	143
Trvá-li dlouho	144
Rádi a smutni byli	145
Cukr jste poslal	146
Buonarroti monsignoru Beccadellimu, arcibiskupu dubrovnickému	147
Už nijak	148

DOPISY

- Jeho začátky v Římě: Nerad by hodně sliboval 151
Stesk po domově 151
Jedna postel a čtyři lidé na ní 151
Neštěstí s odlitkem 152
Čas a ten žvanec 152
Starost o bratra 152
Patnáct let jsem neměl jedinou dobrou hodinu 153
Kůň běží 153
Zrcadlo Itálie 154
Vpravit umění 154
Bůh vám pomoz! 155
Nechce pány a poručníky 156
Jeho radost 157
Na útěku z Florencie 157
Sladkost taková 158
Jak stříšl plaza 158
Ještě vám budu vařit! 159
Malířství a sochařství mě zničily 159
Už mi nepiš! 159
Dantovský komentář 160
V ráji 160
Pohana horší než smrt 160
Za duši bratrovu 160
Jsme lidé urození 161
Močové kamínky 161
Jsem člověk ceny nevalné 161
Sochařství a malířství 162
Smrt mi vzala velkého přítele 163
Má knížečku po Vittorii Colonně 163
Nic než nevděk 163
Správné světlo 164

Aby zachoval náš rod	164
Kdo se teprv narodil	164
Hanba v celém křesťanstvu	165
Pros za Urbina	165
Života zbaven	165
Mír jen v lesích	166
Jak bude chovat sluhova synáčka	166
Jeho demise: Mé sobectví a pokročilý věk můj	166
Přišlo trebbianské	167
Jiného už dát nemohu	167
Ruka již neslouží /Poslední dochovaný list/	168
Ediční poznámka	171
Vysvětlivky k básním	173
Vysvětlivky k dopisům	182
Stručné kalendárium života a díla	186
Doslov (<i>Vladimír Janovic</i>)	193

Michelangelo

Požár smyslů

VÝBOR Z POEZIE
A DOPISŮ

Přeložil Pavel Eisner
Výbor uspořádal, ediční poznámku,
kalendárium a doslov napsal Vladimír Janovic
Jako ilustrací bylo použito
kreseb Michelangela Buonarrotiho
Graficky upravil, obálku a vazbu
navrhl Vladimír Verner
Vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
v Praze roku 2013 jako svou 1168. publikaci
Redakčně zpracovala Blanka Koutská
Odpovědná redaktorka Marie Válková
Vydání výboru druhé. AA 3,53 Stran 208
Vytiskla tiskárna Finidr spol. s r. o.
Doporučená cena 248 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7429-402-0